

O'QITUVCHINING SHAXSIYATI PEDAGOGIK ALOQA SAMARADORLIGINING OMILI SIFATIDA

Shoira Abdumajidovna Abdujalilova

Chirchiq davlat pedagogika instituti, p.f.n. dotsent,

Chirchiq davlat pedagogika instituti,

Abduhamidova Salomat Lutfullo qizi,

Chirchiq davlat pedagogika instituti talabasi,

Annotasiya: *Maqolada O'qituvchining shaxsiyati pedagogik aloqa samaradorligining omili, oliy ta'lim muassasasi ilmiy-pedagogik faoliyati sharoitida o'qituvchi shaxsida o'zaro ta'sir qiluvchi qobiliyatlar, o'quv faoliyati jarayonida pedagogik aloqa o'qituvchining ko'nikmalari, o'qituvchining pedagogik mahorati va qobiliyatlari haqida fikrlar bayyon etildan*

Tayanch iboralar: *oliy ta'lim, ilmiy-pedagogik, faoliyat, o'qituvchi, shaxs, qobiliyat, pedagogik aloqa, ko'nikma, pedagogik mahorat, ijodkorlik, faktik ma'lumotlar, ilmiy – tadqiqot, taktika, pedagogik texnologiyalar, fazilat, kompetentsiya, samaradorlik*

ЛИЧНОСТЬ УЧИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБЩЕНИЯ

Аннотация: *В статье Личность преподавателя фактор эффективности педагогического общения, способность преподавателя к взаимодействию в научно-педагогической деятельности вуза, навыки педагогического общения в образовательном процессе, мысли о педагогические навыки и умения педагога выражаются*

Ключевые слова: *высшее образование, научное, педагогическое, учитель, личность, способности, педагогические навыки, творчество, фактические исследования, тактика, педагогические технологии, добродетель, компетентность, эффективность*

THE PERSONALITY OF THE TEACHER AS A FACTOR IN PEDAGOGICAL COMMUNICATION

Annotation: *In the article, the personality of the teacher, the factor of the effectiveness of pedagogical communication, the ability of the teacher to interact in the scientific and pedagogical activity of the university, the skills of pedagogical communication in the educational process, the thoughts of pedagogical skills and skills of the teacher are expressed*

Key words: *higher education, scientific, pedagogical, teacher, personality, abilities, pedagogical skills, creativity, actual research, tactics, pedagogical technologies, virtue, competence, effectiveness*

Institut o'qituvchisi faoliyatining o'ziga xos xususiyati shundaki, u o'quv, ilmiy va tarbiyaviy ishlarni o'z ichiga oladi. Intensiv ilmiy-tadqiqot faoliyati, qoida tariqasida, pedagogik jarayonni takomillashtirishga yordam beradi. Oliy ta'lim muassasalarining pedagogik amaliyotida ilmiy ish olib bormaydigan o'qituvchi yaxshi oliygoh o'qituvchisi bo'lgan holatlar istisno bo'lishi mumkin. Ta'lim, ilmiy va tarbiyaviy faoliyatning birligi oliy maktab talablariga javob beradigan oliy ta'lim muassasasi o'qituvchisining shaxsini shakllantiradi. Oliy ta'lim muassasasi ilmiy-pedagogik faoliyati sharoitida o'qituvchi shaxsida o'zaro ta'sir qiluvchi qobiliyatlarning maxsus tuzilishi shakllanadi, unda ilmiy va pedagogik ijodkorlik bir-biriga "uyg'unlashtiradi". Ushbu holat o'qituvchining shaxsiga va uning ishiga alohida talablar qo'yadi.

O'rta maktabdan farqli o'laroq, oliy ta'lim muassasa ta'limi tarkibiga nafaqat o'rganilayotgan fanlarning faktik ma'lumotlari, balki o'qituvchi tomonidan amaliy ishi va tadqiqotlari davomida shaxsan olingan materiallar ham kiradi. Shu bilan birga, ilmiy - tadqiqot ishlarining faol stimulyatori pedagogik va moddiy - texnik vazifadir. Shunday qilib, ilmiy va pedagogik ijodkorlikning dialektik aloqasi oliy ta'lim muassasasi o'qituvchisining o'qituvchi, o'qituvchi va olim sifatida shaxsiyatini rivojlantirishda, uning pedagogik qobiliyatlari va ko'nikmalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

O'quv faoliyati jarayonida pedagogik aloqa o'qituvchining quyidagi ko'nikmalarini o'z ichiga oladi:

- o'zgaruvchan pedagogik vaziyatda tezkor harakat qilish;
- aloqa tizimini to'g'ri rejalashtirish va amalga oshirish, xususan, uning eng muhim aloqasi og'zaki ta'sir;
- bir vaqtning o'zida o'qituvchining kasbiy shaxsiyati, pedagogik holati, shuningdek talabalar jamoasining psixologik xususiyatlariga mos keladigan aloqa mazmuniga mos kommunikativ shakllar va vositalarni toping;
- o'quv auditoriyasi bilan aloqa tizimini doimiy ravishda tahlil qilish va qo'llab-quvvatlash.

Ushbu ko'nikmalarni har kuni takomillashtirish pedagogik mahoratni shakllantirishga olib keladi, uni o'qituvchining yuqori darajadagi bilimlari, ko'nikmalari va shaxsiy fazilatlarini to'plami sifatida tavsiflash mumkin, ularning dialektik aloqasi talabalarni samarali o'qitish va tarbiyalash, o'quv jamoasini shakllantirish imkonini beradi. Tarkibiy jihatdan pedagogik mahorat shartli ravishda o'qituvchi (metodist) va o'qituvchining mahoratiga bo'linishi mumkin. Shu bilan birga, o'qituvchining yuqori mahorat darajasi zarur bilimlarni o'zlashtirish bilan cheklanmaydi. Olingan bilimlar asosida zarur ko'nikma va ko'nikmalar shakllanishi muhimdir.

O'qituvchining pedagogik mahorati uning pedagogik faoliyatining tarkibiy qismidir. Qisqacha aytganda, bu yuqori darajadagi mukammallikka erishgan va ularni amalga oshirishda maxsus intellektual kuch talab qilmaydigan harakatlardir. Ko'pgina pedagogik ko'nikmalar orasida uchta asosiy guruhni ajratish mumkin. *Umumiy pedagogik.* - Bular 1) pedagogik kuzatish ko'nikmalari; 2) pedagogik taktikaning namoyon bo'lishi; 3) pedagogik texnologiyalardan foydalanish, pedagogik tasavvur, pedagogik fikrlash majmuasidir.

Uslubiy ko'nikmalarga quyidagilar kiradi:

- adabiyot bilan ishlash ko'nikmalari, ma'ruza (ma'ruza) rejasini tuzish, turli xil darslarni o'tkazish rejalari;
- e'tiborni taqsimlash, darslarni vaqt va kursga yo'naltirish ko'nikmalari;
- sinfda diqqat va kognitiv faoliyatni faollashtirish usullaridan o'z vaqtida va to'g'ri foydalanish ko'nikmalari; interfaol ta'lim va tarbiya vositalaridan foydalanish ko'nikmalari va boshqalar.

Tashkiliy ko'nikmalar o'qituvchiga darslarga samarali tayyorgarlik ko'rish, ularni uyushqoqlik bilan o'tkazish, talabalarning samarali va maqsadli kognitiv faoliyatini ta'minlashdan iborat.

O'qituvchining pedagogik mahorati mavjud pedagogik vaziyatga muvofiq to'plangan bilim va shakllangan ko'nikmalardan to'g'ri foydalanishda namoyon bo'ladi. Bunday ko'nikmalarga quyidagilar kiradi:

- talabalarning individual ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini va o'quv guruhlarining xususiyatlarini o'rganish va ularni pedagogik ishlarda hisobga olish qobiliyati;
- darslarga va boshqa o'quv tadbirlariga uslubiy jihatdan to'g'ri tayyorgarlik ko'rish qobiliyati;
- o'quv materiallarini mantiqiy va tushunarli tarzda taqdim etish, o'quvchilarning mehnat natijalarini va ularning mehnatini nazorat qilish va baholash qobiliyati;
- talabalarning bilim faolligini boshqarish, mustaqil ishlarini tashkil etish va o'z-o'zini tarbiyalashni rag'batlantirish qobiliyati;
- ta'lim va tarbiyada salbiy pedagogik vaziyatlarning paydo bo'lishi va rivojlanishini ta'minlash va ularni hal qilish istiqbollari loyihalash qobiliyati;
- o'zingizni, his-tuyg'ularingizni boshqarish, pedagogik xushmuomalalik va boshqalarni ko'rsatish qobiliyati.

O'qituvchining shaxsiyati ko'p qirrali. Pedagogik aloqa jarayonida uning turli xil fazilatlari namoyon bo'ladi. Majburiy axloqiy va axloqiy fazilatlardan tashqari, boshqa muhim fazilatlarni ham hisobga olish kerak.

Pedagogik jarayon rahbari va tashkilotchisining fazilatlari: kompetentsiya, samaradorlik, o'z ishini rejalashtirish qobiliyati, o'quvchilarning bilim faoliyati va o'quv faoliyatini nazorat qilish qobiliyati, turli pedagogik vaziyatlarning rivojlanishini baholash va tuzatish qobiliyati.

O'qituvchining tashkiliy faoliyati turli jihatlariga ega. Bu esa muhim ahamiyatga ega: ularning og'zaki faoliyati va pedagogik imidjini tashkil etish; talabalarning bilim faoliyatini tashkil etish va uni o'z vaqtida nazorat qilish, baholash va hisobga olish.

Pedagogik muammolarni muvaffaqiyatli hal qilishga imkon beradigan o'qituvchining tashkiliy fazilatlariga qatoriga ishdagi rejalashtirish, pedagogik asosli ma'muriy, talabalar ishtirokida oliy ta'lim muassasasida tadbirlarining asosiy turlarini tashkil etish qobiliyati kiradi. Shu bilan birga, ko'plab omillarni hisobga olish muhimdir: muayyan o'quv yoki tarbiyaviy vazifani hal qilishda vaqt, mablag ' va imkoniyatlarning mavjudligi talabalarning individual xususiyatlari va o'quv to'plamining ijtimoiy-demografik xususiyatlari; jamoaviy munosabatlar ichidagi xarakter va guruhlardagi birdamlik darajasini aniqlab berish omollari hisoblanadi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash joizki, o'qituvchining shaxsiyati pedagogik aloqa samaradorligining omillarini ta'lim jarayonida tizimli tashkil etilsa, ta'lim-tarbiya daraja sifati takomillashadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

3. Avliyakov N.X., Musayeva N.N. Yangi pedagogik texnologiyalar. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. [www. Ziyonet. uz](http://www.Ziyonet.uz) .

4. Азизходжаева Н.Н. Педагогические технологии и педагогическое мастерство. Т.: ТГПУ им. Низами, 2003.

3. Антонов А.В. Системный анализ. – М.2002.

4. Hasanboyev va boshq. Pedagogika fanidan izohli lug'at. 2008.

5. Abdujalilova Sh. "The Concept of Pedagogical Education in the Family in the Work of Abdurauf Fitrat". p-ISSN: 26153785 I Volume 5, Issue 1, Jan 2022.

